

بررسی شیوه رفتاری ائمه (علیهم السلام) در زندگی مشترک

محمد مهدی کریمی نیا^۱، سیده کفایت آلبوشوکه^۲، سیده اسماء رضوی^۳، مجتبی انصاری مقدم^۴

^۱ استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، طلبه و پژوهشگر حوزه علمیه قم

^۲ شاغل به تحصیل مقطع سطح چهار (دکتری) رشته تفسیر تطبیقی، پژوهشگر، مدرس و معاون پژوهش سطح دو

^۳ سطح دو (کارشناسی) علوم حوزوی، مدرسه علمیه حضرت رقیه (سلام الله علیها)، رامهرمز، استان خوزستان، پژوهشگر و فعال فرهنگی

^۴ دانشجوی دکتری تخصصی علوم قرآن و حدیث دانشگاه میبد، مدرس دانشگاه و پژوهشگر (نویسنده مسئول)

چکیده

واحد کوچک « خانواده»، که جامعه بزرگ بشری از آن ساخته شده، تربیت انسانها را از بعد اخلاقی، روحی، و اجتماعی عهده دار بود. بدون وجود خانواده، شیرازه جوامع بشری از هم گسسته شده است و تعادل حیات انسانی از بین رفت. توجه فراوانی که در سیره ی معصومین به ویژه وجود نورانی پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله) به حفظ و گسترش این پیوند و روابط خوب میان زن و شوهر معطوف بوده، بیانگر اهمیت ذاتی و حیاتی آن بود. هدف این مقاله این بوده است تا روش های راهبردی و نیکوی همسر داری از ددگاه بزرگ مرد تاریخ و معلم واقعی بشریت، پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله) و ائمه اطهار (علیهم السلام) را بیان نماید. در نهایت می خواهیم با بررسی شیوه رفتاری ائمه در زندگی مشترک و خانواده و چگونگی رفتار و روش آنها در اداره کردن خانواده، از مشکلاتی که بیشتر مردم در زندگی خویش با آنها روبه رو شده اند کم شود. در این مقاله با بررسی هایی که در زندگی ائمه (علیهم السلام) انجام شد به این نتیجه رسیدیم که یکی از ارکان زندگی مشترک احترام و درک مشکلات بوده است و همچنین رضایت از همدیگر در میان خانواده باعث بهتر شدن زندگی شده که این ارکان را با نگاه به زندگی مشترک ائمه الگو برداری کردند بنابراین به زندگی ایده آل و موفق رسیده اند پس با بررسی سیره عملی و نظری ائمه در اداره کردن خانواده ها در زندگی خود بهره بردند. این نوشتار از سه بخش مهم و اساسی تشکیل شده: زندگی مشترک، رفتار علمی رفتار عملی، ائمه اطهار و ارزش آن در نظام خلقت از مباحث آغازین این بحث بود. اهداف اساسی تشکیل خانواده و روابط بین زن و مرد و توجه به جنبه های انسانی ازدواج و وظایف شوهر نسبت به همسر خوت از جمله توجه به همسر، درک مشکلات همسر، مهربانی کردن به همسر، کمک کردن در کار خانواده، تامین غذای اهل خانواده، تقسیم کار و نقش آدمها در زندگی مشترک در این مقاله مرد توجه قرار گرفته است.

واژه های کلیدی: ائمه، رفتار، زندگی مشترک

مقدمه

اجتماعی را می توان سعادت‌مند دانست که دارای خانواده موفق و خوشبخت باشد و برای رسیدن به چنین اجتماعی و داشتن خانواده موفق باید یک مدیریت خوب در خانواده داشته باشیم که بر عهده سرپرست خانواده باشد.

واقعیت این است که رسیدن به خوشبختی و مدیریت موفق یک خانواده داشتن راهنما و الگوی کامل امری ضروری است که با شیوه رفتاری ائمه اطهار(علیه السلام) آشنا و در زندگی مشترک در خانواده آشنا شویم و از روش های آنها درس زندگی بیاموزیم و مشکلاتی که امروزه دامن گیر خانواده شده است را برطرف کنیم. یکی از موهبت ها والای خدا به بشریت می باشند و با تبعیت از آنها، آدمی می تواند به درجات بالای کمال برسد یکی از مصادیق خیلی مهم الگو برداری از ائمه اطهار(علیهم السلام) مسائل خانوادگی می باشد که می توان با الگوپردازی از این بزرگواران در زمینه های مختلف زندگی به نتایج بسیار بالای در زندگی رسید.

زندگی ائمه اطهار(علیه السلام) سرشار از عشق و محبت بود آنها در کارهای خانه به همدیگر کمک می کردند، تقسیم کار در خانه، احترام به همدیگر، همدلی و همراهی بود و به خواسته های همدیگر احترام می گذاشتند. که می توان از این روش ها مناسب آنها در زندگی مشترک خود به کار ببریم تا زندگی سرشار از عشق و محبت داشته باشیم. پیشینه ابتدائی این مسئله از زمان پیامبران و امام علی(علیه السلام) تا امام زمان این سنت بود که ازدواج کنند و با تاسیس زندگی مشترک استقلال و آزادی بیشتری به دست آورند.

با وجود اینکه چندین هزار سال از زندگی ائمه می گذرد و اکثریت مردم روز به روز شیوه رفتاری ائمه را در زندگی خود فراموش کرده اند و اکثر مردم در زندگی خویش دچار افراط و تفریط شده اند و زندگی خود را به خوبی نمی توانند اداره کنند. برای همین از چنین مشکلاتی در خانواده نیازمند به یک الگو و راهنما می باشند که بهترین الگو و راهنما قرآن و اهل بیت(علیه السلام) می باشند.

پس ما با بررسی شیوه رفتاری ائمه و زندگی مشترک در خانواده و چگونگی رفتار و روش آنها در اداره کردن خانواده آنها از این مشکلات کم کنیم پس با بررسی سیره عملی و نظری ائمه در اداره کردن خانواده آنها را در زندگی خود بهره ببریم. شیوه رفتاری ائمه در زندگی مشترک چگونه بود؟ که در جواب در این مقاله به نوع رفتار کلامی و غیر کلامی ائمه مثل دوری از خشونت، درک مشکلات همسر، توجه به خواست همسر، احترام به همسر، رضایت کامل از همدیگر، مهربانی کردن به همسر، همدلی و همراهی، غیرت ورزی نسبت به خانواده، تقسیم کار نادیده گرفتن خطاها، کمک کردن در کارهای خانه، تامین غذای اهل خانواده پرداخته شده است. هدف کلی تحقیق بررسی شیوه رفتاری ائمه در زندگی مشترک است که مورد بررسی قرار گرفته است.

بند اول: مفهوم شناسی

۱. رفتار

الف: معنای لغوی

(إمّص) روش، سیر، طرز حرکت، سلوک

ب: معنای اصطلاحی

رفتار در اصطلاح عبارت است از نوع عملکرد اشخاص در جامعه، البته نوع تفسیر از آزادی رفتار متفاوت است و به همین دلیل ممکن است بسیار مهم و سازنده یا بر عکس ویرانگر باشد.

این نکته را با نگاهی به مکتب لیبرالیسم و دین اسلام می توان دریافت. فرد در مکتب های لیبرالی از نظر رفتاری آزادی کامل دارد، یعنی اگر به هم جنس بازی گرایش داشته باشد یا مشکلی ناهنجار در میان جمعیت ظاهر شود هیچ کس نمی تواند به او اعتراض کند و در غرب تنها درمیان جمعیت ظاهر شود هیچ کس نمی تواند به او اعتراض کند در غرب تنها این جمله مطرح است. فقط مزاحم حقوق دیگران نباش پس هر چه خواهی کن در این میان رفتار و شیوه ائمه اطهار(علیه السلام) در زندگی مشترک مطرح گردیده تا چراغ راهی برای زندگی بهتر باشد الگو برداری از زندگی ائمه و رفتار آنها باعث بهتر زندگی کردن است. (سایت pajuhesh.irc.ir، مرکز پژوهشی های صدا و سیما- مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما))

۲. زندگی مشترک

الف: معنای لغوی

(حامص) زندگی، زندگی نهانی، حیات خفی.

ب: معنای اصطلاحی

معنای زندگی اصطلاحی است مرکب از دو واژه «معنا» و «زندگی».

واژه زندگی: اصطلاحی است که در علم زیست شناسی دارای تعریف است اگر سلولهای موجودی (به خصوص سلولهای بنیادین آن) دارای حیات باشند، بدان موجود زنده اطلاق می گردد. در واقع زندگی مشترک درزیست شناسی باحیات نباتی برابر است، این واژه دارای معنایی در فلسفه نیز است. موجودی را در فلسفه می توان زنده نامید که تلاش برای بروز و فعلیت دادن به استعدادها و قوای خود داشته باشد موجود زنده آن است که دارای حیات معنوی باشد زندگی او رو به رشد باشد هر روزش بهتر از دیروزش باشد و اما منظور از واژه معنا هدفدار بودن و ارزش دار بودن است. زندگی ائمه الگوی مناسبی برای زندگی های الان است. (سایت andishgom.cm، معنای زندگی مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات)

۳. ائمه

الف: معنای لغوی

(ع. ایمه) امام، پیشوایان، سران مقتدایان، ائمه اثنا عشر: دوازده امام شیعیان، ائمه اطهار: امامان شیعیان.

ب: معنای اصطلاحی

در اصطلاح معنای متعددی از این واژه ارائه شده که شایع ترین معنای آن ریاست عمومی در امور دنیا و دین است و برخی جانشینی پیامبر در حفظ دین و سیاست دنیا را در تعریف اصطلاحی آن آورده اند. برخی کامل ترین تعریف را ریاست بالاصاله عمومی در امر دین و دنیا در دارتکلیف می دانند که عموم مردم را به حفظ مصالح دین و دنیایشان ترغیب و از آنچه به حال آنان زیان بار است منع کنند. بنابراین امامت به معنای ریاست عمومی فردی خاص بر امور دین و دنیای مردم در دنیا بالاصاله یا به جانشینی از پیامبر است. زیرا امامت دارای شئونی همچون رهبری سیاسی و زعامت اجتماعی و مرجعیت دینی و تبیین و تغییر وحی و ولایت باطنی و

معنوی است که از این جهت ام حجت خدا در زمان ولی الله انسان کامل حاصل معنویت کلی انسانیت و قطب است. ائمه اطهار افرادی دارای عصمت روی زمین هستند که زندگی سرشار از خوبی و پاکی هستند و الگوی تمام انسانها روی زمین هستند. (سایت wikifeqh.ir، معنای زندگی مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات)

بند دوم: رفتار کلامی ائمه (علیهم السلام)

۱_۱ الگو پذیری از امام حسین (علیه السلام) در توجه به همسر

امام حسین (علیه السلام) به پیروی از سیره و سنت قرآنی رسول الله (صلی الله علیه و آله) به تشکیل و تشکل و سامان بخشی و رشد خانواده و اهل آن اهمیت ویژه ای می دادند و خانواده سالم را به مثابه مصالح ساختمانی سالم برای یک بنای ماندگار می دانستند. در دیدگاه حسینی خانواده سالم خانواده ای است که از معنویت و فرهنگ دینی، سلامت جسمی و روحی، تعالی و استواری دینی و اخلاق و روحیات عالی برخوردار است تا بتوانند فرزندانی کارآمد، مستعد، عاقل، عالم، بصیر و غیرتمند، خوش رو و خوش اخلاق تربیت نماید.

امام حسین (علیه السلام) خانواده را بستری برای تقوا و پرهیز از گناهان و دست یابی به محبت و مودت و آرامش قلمداد نموده و برآیند آن را تربیت فرزندانی سالم و صالح دانسته، سیره قرآنی حضرت ابا عبدالله الحسین (علیه السلام) در همسر گزینی و تشکیل خانواده و تربیت فرزند و رشد اهل خانه و خانواده به سوی تعالی و کمالات عالی الهی حکایت گر این دیدگاه و تفکر ماندگار است.

بهترین نمونه از برخورد و رفتار امام حسین با همسران خود را می توان در این نقل قول جابر از امام باقر (علیه السلام) دانست؛ ایشان نقل می کنند که روزی عده ای بر امام حسین (علیه السلام) وارد شدند؛ ناگاه فرش های گران قیمت و پشتی های فاخر و زیبا را در منزل آن حضرت مشاهده نمودند. عرض کردند: ای فرزند رسول خدا! ما در منزل شما وسایل و چیزهایی مشاهده می کنیم که ناخوشایند ماست (وجود این وسایل در منزل شما را، مناسب نمی دانیم!) حضرت فرمود: «إِنَّا نَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَنُعْطِيهِنَّ مَهْرَهُنَّ فَيَشْتَرِينَ بِهَا مَا شِئْنَ، لَيْسَ لَنَا فِيهِ شَيْءٌ» (کلینی، ۱۳۹۳: ۱/۶: ۴۷۶)؛ از ازدواج، مهریه زنان را پرداخت می کنیم و آنها هر چه دوست داشتند، برای خود خریداری می کنند. هیچ یک از وسایلی که مشاهده نمودید، از آن ما نیست.

در روایتی دیگر از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که امام حسین برای فرزندان و همسران خود زیور آلات از نوع طلا و نقره تهیه کرده و می خواست که خود را با این زیورآلات بیارایند.

این دو روایت نمونه ای از توجه امام حسین به خواسته های همسر و اهل خانه خود است که باید الگویی برای ما باشد. البته نکته مهم این است که همانطور که در روایت اول مشاهده می شود، اعتدال در امور، ساده زیستی و صرفه جویی باید در کار باشد- یعنی همسران در حد مهریه خود می توانند خرج کنند.

حرمت و غیرت برای اهل خانواده به معنای اینکه اجازه ی تعرض یا بی احترامی کسی به زنان و اهل خانواده داده نشود نیز در سیره امامان از جمله امام حسین مشهود است. نمونه ای از آن در سفر و واقعه کربلا مشاهده می شود که مردان بنی هاشم از جمله قمر بنی هاشم در زمان محاصره و جنگ از زنان و حرم خود و امام خود حراست کرده و غیرت به خرج می دادند.

نمونه و الگوی دیگر حفظ حرمت اهل خانه و همسران و غیرت داشتن امام حسین در واقعه عاشورا و در واپسین لحظات است بطوریکه هنگامیکه امام حسین (علیه السلام) مجروح بر زمین افتاده بودند، وقتی شنید که گروهی از سپاه دشمن قصد حمله به خیمه ها و تعرض به زنان و کودکان دارند، بر سرشان فریاد کشید: «إِنَّ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ دِينٌ وَ كُنْتُمْ لِاتِّخَافُونَ الْمَعَادَ فَكُونُوا

أحراراً فی دُنْیائِکم...»؛ ای پیروان آل ابوسفیان! اگر دین ندارید و از معاد نمی ترسید، پس در دنیایتان آزاده باشید و اگر عربید، به اصل و تبار خویش برگردید.

ضمن اینکه این کار نمونه ای از برآوردن نیاز یک خانواده و همسران به ایمنی و در امنیت بودن است که در واقعه عاشورا به خوبی توسط امام حسین (علیه السلام) به نمایش گذاشته می شود.

ابراز علاقه امام حسین به همسر نیز در بسیاری از روایات نقل شده است - یعنی آن رابطه عاطفی که بین زن و شوهر باید برقرار باشد. در منابع نقل شده است که امام حسین (علیه السلام) همسر خود رباب را بسیار دوست می داشت و برای ایشان شعری سروده است که مضمون آن این است: به جان تو سوگند، من خانه ای را دوست دارم که سکینه و رباب در آن باشند. آن دو را دوست دارم و تمامی اموالم را در این راه می بخشم و برای ملامتگرم حاضر به پذیرش عتاب نیستم؛ من مطیع کسانی که من را عتاب کنند نیستم، در تمام زندگی ام و تا وقتی که روی در نقاب خاک کشم.

توجه امام حسین (علیه السلام) به نیازهای مادی همسران و خانواده را می توان به بهترین وجه در واقعه عاشورا نشان داد؛ یعنی زمانیکه به دلیل محاصره آنان، آب در دست نبود و حضرت امام حسین به حضرت ابوالفضل اجازه آوردن آب برای کودکان خردسال و دیگر اعضای خانواده خود را دادند. البته همانطور که در بالا ذکر شد، امام حسین (علیه السلام) در زندگی روزمره و عادی نیز به نیازهای زنان و خانواده خود بویژه نیازهای اساسی آنها یعنی خوراک و پوشاک و مسکن و امثالهم توجه داشتند. بطور کل نمونه های بسیار آموزنده ای از سیره زندگی امامان معصوم و بطور خاص امام حسین (علیه السلام) در نحوه برخورد با اعضای خانواده بویژه همسران وجود دارد که ذکر همه آنها متن را طولانی می کند. اما توجه و تفکر به همین چند مورد بالا خود می تواند درس و الگویی آموزنده برای زندگی ما در عصر حاضر باشد.

۱_۲ درک مشکلات همسر

هر یک از زن و شوهر فعالیت مخصوصی دارد و مسیر معینی را می پیماید در حوزه هر یک از آنها مشکلات و سختی ها و موانع خاصی وجود دارد که حوزه فعالیت دیگری نیست از این رو درک مشکلات هر یک برای دیگری بسیار مشکل و درک کاملش محال است زیرا محال است که مرد تغییر جنسیت دهد و زن شود یا زن تغییر جنسیت دهد و مرد گردد.

ولی چون این دو موجود به حکم اجبار غریزی و نیاز اجتماعی و اقتصادی کنار هم قرار گرفته و زندگی مشترکی تشکیل داده و زیر یک سقف نشسته و روی یک بالش سر می گذارند، مشکلات هر یک از آنها با دیگری ارتباط پیدا می کند و باید آن دیگری در مشکلات همسرش فکر کند و بیندیشد و عجلولانه قضاوت نکند.

مثال: بانوی به واسطه ضعف اعصاب با گریه کودک شب را تا صبح نخوابیده و گیج و بی حال است شوهر عاقل نباید صبح زود بیدار شدن و صبحانه درست کردن را از او انتظار داشته باشد باید به او اجازه دهد قدری استراحت کند بلکه اگر وقت دارد خودش صبحانه قوی و لذیذ برای همسرش آماده کند.

دلیل: امام علی (علیه السلام) فرمود: هرگاه یکی از شما بخواهد با زنش نزدیکی کند نباید او را به شتاب اندازد زیرا از زنان هم کارها و نیازهای مخصوص دارند.

کلمه «النساء حوائج» دارای معانی لطیف و وسیعی است که شامل تمام احساسات و نیازهای روحی زن هنگام آمیزش می شود و درک مشکلات یکی از ده ها بعد احساسات اوست. استشهاد ما به این جمله از باب استشهادیه عام در مورد خاص است.

۱_۳ رضایت کامل علی و فاطمه از همدیگر

امیر المومنین علی (علیه السلام) می فرماید: هیچ گاه فاطمه از من نرنجید و او نیز هرگز مرا نرنجاند، او را به هیچ کاری مجبور نکردم، او نیز مرا آزده نساخت. در هیچ امری قدمی بر خلاف میل باطنی من برداشتم و هرگاه به رخسارش نظاره می کرد تمام غصه هایم برطرف می شد و دردهایم را فراموش می کردم. در جای دیگر می فرماید: به خدا قسم هرگز کاری نکردم که فاطمه (سلام الله علیها) خشمگین شود او نیز هیچ گاه مرا خشمگین نکرد.

۱_۴ مهربانترین نسبت به همسر

آن رهبر فرزانه اسلام از سویی به سلاتین و رهبران جهان نامه نوشته و با آنان سخن می گفت: و در جنگ با مشرکان قاطع و با صلابت بود از سوی دیگر در میان خانواده اش با مهربانی، و عطف و حلم و تواضع برخورد می کرد. هیچ کس از آن حضرت در خانواده اش خوش اخلاق تر نبود. هر یک از یاران و یا اعضای خانواده اش که او را صدا میزد در پاسخ با کمال و نشاط و خوش رویی می فرمود: لبیک.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در منزل خدمتکار اهل خانه محسوب می شد. گوشت خورد می کرد وقتی بر سر سفره ساده می نشست، خدا را یاد می کرد و انگشتان خود را بعد از غذا می لیسید. بز و گوسفند و شتر را می دوشید، لباس خود را وصله می کرد. به گوسفندان و شترش رسیدگی می نمود. و همراه اهل خانه گندم را آسیاب می کرد و خمیر می ساخت خانه خویش را نظافت می کرد، لوازم زندگی را به دوش کشیده و از بازار به منزل می برد. در منزل را شخصاً باز می کرد. محبوبترین کارها نزد پیامبر (صلی الله علیه و آله) خیاطی بود. رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) فرمود: نشستن مرد نزد همسرش در پیشگاه خداوند از اعتکاف در مسجد محبوبتر است.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) همواره مردان مسلمان را توصیه می کرد که با همسرانشان عالی ترین رفتار را داشته باشد و خود نیز چنین بود. آن حضرت در این زمینه به مردان مسلمان فرموده است: «خیرکم لاهله انا خیرکم لاهلی» (ابن بابویه، ۱۳۶۳: ۳ / ۴۴۳)؛ بهترین شما کسی است که نسبت به همسرش نیکوکار باشد و نیکوکارترین شما نسبت به همسرم هستم. این شیوه پیامبر (صلی الله علیه و آله) بر گرفته از آموزهای قرآنی است که فرموده: «و عاشروهون بالمعروف» (نساء: ۱۹)؛ با همسرانتان به نیکی رفتار کنید.

۱_۵ همدلی و همراهی با علی

زندگانی نه ساله حضرت زهرا (سلام الله علیها) همواره با سنگلاخ ها سختی و آمدهای بلا و مصیبت همراه بود و نام آوران عرصه بر دباری و شکیبایی را بی طاقت می نمود، فاطمه عزیز و همسر مهربانش با روشنایی دل و دیده و همدلی و همراهی روز افزون یکایک مشکلات را پشت سر می گذارد و باطرواوت روحی و نشاط معنوی به استقبال حوادث می رفتند.

زهرای مرضیه (علیها السلام) افزون بر مهربانی و ملایمت با انواع سختی های زندگانی، همیشه سعی می کرد با چهره ای رضایت آمیز شوهر خود را از غبار غم و اندوه در ننگه دارد و ناملایمات زندگی را با او در میان نگذارد.

در یکی از روزها، صبحگاهان علی (علیه السلام) فرمود: فاطمه جان آیا غذا داری تا از گرسنگی بیرون آییم؟ حضرتش پاسخ داد: نه، به خداوندی که پدرم را به نبوت و شما را به امامت برگزید سوگند، دو روز است که در منزل غذای کافی نداریم، آنچه بود به شما و فرزندانم حسن و حسین دادم و خود از غذای اندک موجود استفاده نکردم امام با تأثر فرمود:

فاطمه جان چرا با خبر نساختی تا به دنبال تهیه غذا بروم، زهرای مرضیه ادامه داد: ای ابا حسن، من از پروردگار خود حیا می کنم چیزی را که بر آن توان و قدرت نداری از تو درخواست نمایم.

فاطمه زهرا بانوی سخت کوش و همسر، همراه و همدلی بود او از پدر آموخته بود که با هر زنی باش و هر خود مدارا نکند و او را به هر چیزی بکشاند که قدرت و توان او را ندارد، هیچ کاری نیکی از او قبول نخواهد شد و در حالی خدا را ملاقات می کند که خداوند بر او خشمناک است.

۱-۶ احترام به همسر

احترام به همسر از عواملی است که در تربیت فرزندان، تأثیر فراوانی دارد. مادری که در خانه، عزیز باشد و مورد تکریم شوهرش قرار گیرد، با روحی سرشار از عاطفه و آرامش و احساس شخصیت، فرزندان را تربیت خواهد نمود. به عکس اگر همسر در خانه مورد آزار و اذیت روحی و جسمی قرار گیرد و شخصیتش در خانه و پیش فرزندان تحقیر شود، بدیهی است که از روان سالمی برخوردار نخواهد بود و در نتیجه، آرامش خود را از دست داده و اضطراب و نگرانی او در فرزندان نیز تأثیر خواهد گذاشت.

انسان در دوران زندگی با حوادث و مسائلی روبه رو می شود که او را نگران و متأثر می سازد. فردی که احساس کند از طرف دیگران مورد ستم واقع شده، اگر برای رسیدن به حق خود تلاش کند و نتواند به آن برسد، دچار نگرانی خواهد شد. حال اگر برای زن یا شوهر چنین مشکلی پیش آید و با حالت تأثر وارد خانه شود، ممکن است گلایه کرده و از همسر انتظار داشته باشد که در این شرایط به او کمک کند و از او دفاع نماید. در نتیجه، هرگونه تصوّر کوتاهی را در این رابطه دور از انتظار می داند.

همسر در این حالت های ویژه، باید سعی کند با مهربانی، احترام و دلجویی چنان رفتار کند که از اندوه و تأثر او بکاهد. در چنین شرایطی، سخنان منطقی و محترمانه همسر می تواند اثبات نماید که: من در دفاع از حق تو کوتاهی نکرده ام و آنچه مصلحت بوده و توان داشتیم انجام داده ام.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) پس از رحلت رسول مکرّم اسلام (صلی الله علیه و آله) وقتی فدک را به ناحق از او گرفتند، برای دفاع از حق خویش و بازگرداندن حقش، نزد خلیفه وقت رفت؛ اما با ارائه استدلال های منطقی، موفق نشد حق خود را بستاند، بنابراین با ناراحتی و تأثر شدید وارد منزل شد و اظهار ناراحتی نمود، شوهرش، علی (علیه السلام) را مورد خطاب قرار داد و گفت: ... هیچ کس از من دفاع نکرد و از ظلم آنها جلوگیری ننمود، خشمگین از خانه بیرون رفتم و پریشان و با شکست و افسردگی بازگشتم، و تو این گونه پریشان نشسته ای! تو همان بودی که گرگان عرب را صید می کردی و اکنون زمین گیر شده ای! یا علی! نه گویندگان را مانع هستی و نه یاهو گویان را دافع! اختیار از کفم رفته، ... از این که با تو این گونه سخن می گویم، نزد خدا عذر می خواهم، خواه مرا یاری کنی، یا واگذاری! ای وای بر من در هر پگاه که تکیه گاهم از کف بیرون رفت و بازویم بی رمق گشت.

علی (علیه السلام) با لحنی محترمانه همسر مهربانش را دلداری داد و فرمود: ویل و وای بر تو مباد؛ بلکه وای بر دشمنان تو باد! ای دختر برگزیده خدا و یادگار نبوت، از اندوه و غصه دست بردار. به خدا سوگند! من در انجام وظیفه سستی نکردم و آنچه قدرت و توان داشتیم، انجام دادم.

حضرت علی (علیه السلام) آن چنان با خونسردی، متانت، دلجویی و احترام در برابر ناراحتی و شکوه حضرت زهرا (سلام الله علیها) برخورد می نماید، که حضرت فاطمه (سلام الله علیها) آرام می گیرد و می فرماید: خداوند مرا کفایت می کند. و بدین گونه کار آنها را به خدا وامی گذارد و ساکت می شود. (طبرسی، ۱۳۹۳: ۱/۲۸۲-۱۸۱)

علی (علیه السلام) همواره مواظب بود که از حزن و اندوه زهرا (سلام الله علیها) که بعد از پدر بزرگوارش بسیار زیاد شده بود، بکاهد. زهرا (سلام الله علیها) به پدرش، پیامبر (صلی الله علیه و آله) علاقه زیادی داشت. حضرت می فرمود: پیراهن پدرم را به من بدهید. و چون پیراهن را می گرفت، آنقدر آن را می بویید تا بیهوش می شد.

علی (علیه السلام) می فرماید: پیامبر (صلی الله علیه و آله) را در پیراهنش غسل دادم و چون وضع زهرا (سلام الله علیها) را مشاهده کردم که با بوییدن آن پیراهن بیهوش می شود، آن را پنهان نمودم. (مجلسی، بی تا: ۴۳ / ۱۵۷)

حضرت علی (علیه السلام) درباره چگونگی برخورد با همسرش می فرماید: به خدا سوگند! هرگز کاری نکردم که فاطمه خشمگین شود و او را به هیچ کاری مجبور نکردم... او نیز هرگز مرا خشمگین نکرد و برخلاف میل باطنی من، قدمی برنداشت. (اربلی، ۱۳۹۳: ۱ / ۳۶۳)

در تاریخ می خوانیم: روز عاشورا هنگامی که هلال بن نافع عازم میدان جنگ بود، همسر جوانش از رفتن او ناراحت شده و به شدت می گریست. امام حسین (علیه السلام) متوجه آن زوج جوان گردیده و به هلال فرمود: «إِنَّ أَهْلَكَ لَا يَطِيبُ لَهَا فِرَاقُكَ، فَلَوْ رَأَيْتَ أَنَّ تَخْتَارَ سُرُورَهَا عَلَيَّ الْبَرَّازُ» (شریفی، ۱۳۹۷: ۴۴۷)؛ همسرت جدایی تو را نمی پسندد، تو آزادی و می توانی خشنودی او را بر مبارزه با شمشیرها مقدم بداری.

آن امام همام بالاترین حدّ تکریم را نسبت به فرزند و همسر داشت. حتی آنان را مورد عنایت خاصّ خود قرار داد و آنان نیز علاقه وافری نسبت به حضرتش ابراز می داشتند.

مثلاً رباب (سلام الله علیها) علاقه وافری به امام حسین (علیه السلام) داشت. او در سفر کربلا همراه امام بود و پس از شهادت آن حضرت نیز وفاداریش را به زبان شعر، و نیز در عمل، نشان داد.

دو مرثیه از رباب (سلام الله علیها) در دسترس، قرار دارد که هر دو دارای معانی بسیار زیبا بوده و خلوص و ارادت رباب (سلام الله علیها) را نسبت به آن حضرت نشان می دهد:

ترجمه آن چنین است: آن پرتوی که دیگران از درخشش آن بهره می بردند، در کربلا کشته شده و غیر مدفون رها شده است. ای فرزند پیامبر (صلی الله علیه و آله) ! خدا از طرف ما تو را پاداش نیکو داده و در وقت میزان تو را از هر زبانی به دور دارد. تو آن چنان کوه محکمی بوده که من بدان پناه می بردم و تو با رحمت و از سر دینداری با ما همنشینی داشتی. دیگر چه کسی برای یتیمان و فقیران، مانده؟ و چه کسی است که مسکینان بدو پناه برده و او بی نیازشان سازد؟ به خدا قسم! دیگر سایه ای بعد از تو بر سرم نخواهم پذیرفت تا در میان خاک، پنهان شوم. (امین، ۱۴۰۳: ۶ / ۴۴۹)

رباب (سلام الله علیها) در بخشی از این اشعارش ارتباط عمیق خود را با امام حسین (علیه السلام) تصویر می کند؛ امام چون کوهی است که پناهگاه آرام بخش رباب (سلام الله علیها) بوده و آن حضرت نیز با کمال ملاحظت و از سر دینداری با وی برخورد داشته است.

۱-۷ توجه به خواست همسر

امام حسین (علیه السلام) به خواست، علاقه و حسّ زیبایی دوستی همسرش، توجه خاصی می نمود و برخی اوقات به همین خاطر با انتقادات اصحاب و دوستان خود روبه رو می شد؛ ولی به خواست طبیعی و مشروع همسر خویش احترام می گذاشت. جابر از امام باقر (علیه السلام) نقل می کند: عده ای بر امام حسین (علیه السلام) وارد شدند؛ ناگاه فرش های گران قیمت و پشتی های فاخر و زیبا را در منزل آن حضرت مشاهده نمودند. عرض کردند: ای فرزند رسول خدا! ما در منزل شما وسایل و چیزهایی مشاهده می کنیم که ناخوشایند ماست (وجود این وسایل در منزل شما را، مناسب نمی دانیم!)

حضرت فرمود: «إِنَّا نَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَنُعْطِيهِنَّ مَهْرَهُنَّ فَيَسْتَرِينَ بِهَا مَا شِئْنَ، لَيْسَ لَنَا فِيهِ شَيْءٌ» (کلینی، ۱۳۹۳: ۶ / ۴۷۶)؛ ما در ازدواج، مهریه زنان را پرداخت می کنیم و آنها هر چه دوست داشتند، برای خود خریداری می کنند. هیچ یک از وسایلی که مشاهده نمودید، از آن ما نیست.

در روایت دیگر نقل شده که از امام صادق (علیه السلام) سؤال شد: آیا خرید جواهرات برای زینت بچه ها درست است؟ حضرت فرمود: علی بن الحسین (علیه السلام) برای بچه ها و همسرانش زیورآلات از نوع طلا و نقره تهیه می کرد و آنها را با آن زیورها می آراست. (همان، ۴۷۵)

از این روایات و نظایر آن، به خوبی استفاده می شود که امام حسین (علیه السلام) و سائر ائمه اطهار (علیه السلام) به حسن زیبایی دوستی همسر خود احترام می گذاشتند و امکانات لازم را در حد متعارف آن زمان، برای آنها فراهم می نمودند.

۸-۱ غیرت ورزی نسبت به خانواده

یکی از خصلت های پسندیده، غیرت است. غیرت، به معنای آن است که سرشت و طبیعت انسان از این که غیر خودش در یک امر مورد علاقه اش با او مشارکت داشته باشد نفرت داشته باشد. (طریحی، ۱۳۶۲: ۲ / ۲۴۶)

غیرت در اصطلاح، آن است که کسی نسبت به ناموس خود و همسر یا فرد مورد علاقه اش به حدی اتمام ورزد که به دیگری اجازه و تعرض به حریم خویش ندهد. انسان غیور، نمی تواند تحمل کند که دیگران با نگاه های ناپاک یا انگیزه های فاسد، به همسر و بستگان او نزدیک شوند و قصد سوء داشته باشند.

غیرت ورزیدن، خلقی ارزشمند و پسندیده است. گاهی هم (غیرت دینی) سبب می شود که انسان از هر نوع سوء قصد و هجوم مخالفان به دین و ارزش های مقدس و معتقدات دینی برآشوبد و عکس العمل نشان دهد و در دفع تعرض بکوشد. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرموده است: «الْغَيْرَةُ مِنَ الْإِيمَانِ» (ابن بابویه، ۱۳۶۲: ۳ / ۴۴۴)؛ غیرت از ایمان است.

غیرت، نشانه ارزشمندی شخصیت یک انسان محسوب می شود. حضرت علی (علیه السلام) فرموده است: ارزش انسان به قدر همت اوست، صدق او به اندازه جوانمردی اوست، شجاعتش به اندازه پاکدامنی اوست و عفت او به قدر غیرت اوست (نهج البلاغه، حکمت ۴۷). خداوند نیز بندگان غیرتمند خویش را دوست می دارد. (محمدی ری شهری، ۱۳۹۳: ۷ / ۳۵۷)

بنی هاشم، غیرتمندان روزگار خویش بودند و برای عترت پیامبر (صلی الله علیه و آله) حرمتی فوق العاده قائل بودند. جوانان بنی هاشم نیز پیوسته اهل بیت امام حسین (علیه السلام) را در طول سفر به کربلا، محافظت می کردند. شبها نیز با حراست این جوانان، به ویژه قمر بنی هاشم، زنان حرم آسوده و بی هراس می خفتند.

غیرت در دریای پهناور وجود ابا عبدالله (علیه السلام) موج می زد و به همه آموخت که نگهبانان دین و ناموس خود باشند و بیشترین حساسیت را در دفاع و صیانت از آنها داشته باشند.

او تا آخرین نفس از عقیده اسلامی خود دفاع کرد و بر محو باطل پافشاری نمود. او که سرآمد غیرتمندان عالم است در رجز حماسی خویش در روز عاشورا از جمله بر حمایت از ذریه پیامبر و خانواده پدرش تأکید می فرمود: «أَحْمِي عِيَالَتِي أَبِي، أَمْضِي عَلَى دِينِ النَّبِيِّ» (مجلسی، بی تا: ۴۵، ۴۹)؛ آن حضرت، روز عاشورا خانواده و دختران و خواهر خود را توصیه کرد که پس از شهادتش، گریبان ندرند و چهره مخراشند و آه و زاری و واویلا سر ندهند و پیش دشمنان صدایشان را به گریه بلند نکنند.

در واپسین لحظات هم که مجروح بر زمین افتاده بود، وقتی شنید که گروهی از سپاه دشمن قصد حمله به خیمه ها و تعرض به زنان و کودکان دارند، بر سرشان فریاد کشید: «إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ دِينٌ وَ كُنْتُمْ لَا تَخَافُونَ الْمَعَادَ فَكُونُوا أَحْرَارًا فِي دُنْيَاكُمْ...»

همان، (۵)؛ ای پیروان آل ابوسفیان! اگر دین ندارید و از معاد نمی ترسید، پس در دنیایتان آزاده باشید و اگر عربید، به اصل و تبار خویش برگردید...

شمر جلو آمد و گفت: ای پسر فاطمه چه می گویی؟

امام (علیه السلام) فرمود: من با شما می جنگم و شما با من می جنگید، پس تجاوزگران و سرکشان و جاهلان خود را تا وقتی من زنده ام، از حرم من بازدارید. (همان)

از غیرت آن امام همام بود که در همان حال هم از کار ناجوانمردانه سپاه دشمن برآشفت و اعتراض کرد و تا زنده بود نتوانست تحمل کند که نامردان به حریم ناموس او نزدیک شوند. غیرت دینی او و یارانش نیز زمینه ساز آن حماسه بزرگ شد.

آن امام همام، کشته شدن را بر ننگ ذلت و تسلیم، ترجیح داد و این از غیرت و حمیت او بود. یاران شهیدش هم شب عاشورا و در فرصت های دیگر تا پای جان ابراز وفاداری کردند و غیرتشان اجازه نداد که امام و اهل بیت او را در صحرا و میان انبوه دشمن رها کنند و خود، در پی زندگی و عافیت خویش روند. عباس، امان نامه دشمن را رد کرد، تیغ ها و شمشیرهای دشمن را بر خواری و مذلت ترجیح داد.

اما فرومایگان، برای کشتن او و به خاطر رضای خاطر والی کوفه و یزید طاغوت، همدست شدند و پس از کشتن عاشورائیان، خانواده آنان را به اسارت بردند.

اعتراض حضرت زینب (سلام الله علیها) به یزید در شام، که اهل بیت پیامبر را در معرض دید و تماشای مردم کوچه و بازار قرار داده (شریف قرشی، ۱۳۸۵ : ۳ / ۳۷۸)، ریشه در غیرت او داشت.

پیروان عاشورا، هم درس عفاف و حجاب را به عنوان غیرت ناموسی از کربلا می آموزند، هم دفاع از مظلوم و نصرت حق و مبارزه با باطل و بدعت را به عنوان غیرت دینی از حماسه آفرینان کربلا الهام می گیرند.

بند سوم: رفتار غیر کلامی ائمه (علیهم السلام)

۱-۲ روش رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در تامین غذای اهل خانواده

از امام صادق (علیه السلام) سوال شد: آیا رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به خانواده خود غذای مطبوعی می داد؟ امام صادق (علیه السلام) پاسخ داد: آری بعد فرمودند: هر گاه که غذای انسان خوب و مطبوع باشد، نفسش به آن قانع شده و موجب به چاقی اش می شود.

۲-۲ شاد شدن فاطمه (سلام الله علیها) به خاطر تقسیم کارها

در حدیثی از امام صادق (علیه السلام) روایت شده که فرمود: میان علی و فاطمه (سلام الله علیها) درباره ی تقسیم کارها بحث شد.

برای حل این مشکل خدمت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) رفتند و پیغمبر (صلی الله علیه و آله) کارهای منزل را اینگونه تقسیم کرد: کارهای مربوط به داخل خانه به عهده فاطمه و کارهای خارج از خانه به عهده علی (علیه السلام) باشد. فاطمه (سلام الله علیها) به قدری از این تقسیم خوشحال شد که گفت: جز خدا کسی نمی داند تا چه اندازه از این تقسیم خوشحال شدم که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) کار مردان را (کاری را که موجب تماس با مردم است) از عهده من برداشت.

۲-۳ اصل نفی خشونت و بد اخلاقی در خانواده

آموزه های قرآن کریم و مدرسه نبوی بر نفی خشونت در خانواده تأکید دارد پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) نسبت به خشونت در انواع و اقسام حساسیت نشان می داد و بر نفی آن به طور کامل تأکید می نمود. وی الگوی تام در نفی خشونت بود و پیوسته بر نفی آن به هر صورت و زمینه ای تأکید می نمود.

در آموزه های پیامبر به صراحت بد اخلاقی در خانواده، آزار یکدیگر، بدزبانی و بد رفتاری بعنوان جلوه های خشونت خانوادگی نفی و طرد شده و سخت ترین نکوهش ها درباره این امور وارد شده است و نیز آن حضرت با رفتار خود، پیروان را به پاکی محیط خانواده و اقسام خشونت ها فراخوانده است. زندگی پیامبر نمونه برین نفی خشونت خانوادگی است.

پیامبر نه تنها در تمام احوال و شرایط در نهایت رحمت و مودت و مدارا و ملایمت با همسران خود زیست، بلکه پیوسته در برابر تندی برخی از همسران خویش با گذشت رو برو شد و هرگز رفتار تند ننمود. برای پیامبر بد اخلاقی زشت ترین و نکوهیده ترین چیزی است که در زندگی ظهور می نماید. سخنان وی بیانگر شدت زشتی و نهایت نکوهیدگی آن است.

بد اخلاقی از منظر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) چنان تباه کننده آدمی و زندگی است که هیچ چیز را به سلامت باقی نمی گذارد، که بد اخلاقی از جنس آتش است و نه تنها خود فرد را جهنمی می سازد؛ بلکه زندگی را نیز به جهنم بدل می نماید. انسان بد اخلاق پیوند خورده به بدی و بد رفتاری ها و پیوسته در آتش است و در اختیار خود نیست بلکه در اختیار تندی و بد رفتاری است و زمامدار او زشتی های رفتاری است. بد اخلاقی چنان است که پیوسته آدمی و زندگی را در کدورت و اشتباه فرو می برد و فرصت اصلاح امور را هم از انسان می گیرد.

۲-۴ اصل عفو و گذشت

در منطق نبوی راه حل اساسی برای رفع کینه و کدورت، عفو و گذشت معرفی شده است. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) مظهر جوانمردی، گذشت و رحمت بود و چنان که در کلام الله مجید نیز می خوانیم: «خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ»؛ پیامبر هم اهل عفو بود و هم به نیکی ها دعوت می کرد. حتی دشمنانشان نیز از این رحمت گسترده بی بهره نبود. پیامبر به منظور ترویج معارف اسلامی، به امر خداوند تا آن جا که ممکن بود از عنصر کینه و کدورت بسیار دوری جست. (طیبی، ۱۳۸۹: ۵)

در راه و رسوم نبوی، بخشش و گذشت در خانواده قاعده حاکم و راسخ بوده و شخص رسول الله در تمام دوران زندگی خانوادگی اش از بخشش و گذشت دور نشده است ایشان در زندگی خانوادگی آنقدر با همسران خود از سر بخشش و گذشت رفتار می کرد که بعضی از آنان به خود جرات می دادند که با او بد رفتاری کنند. آن حضرت هیچ وقت در امور خانه برای همسرانش تعیین تکلیف نمی کرد و کار خانه را یکسره به آنان وا گذاشته بود و در بسیاری از امور به میل آنان عمل می کرد. حتی موضوع رازداری که از مهمترین شرایط یک همسر باوفا بود در بعضی از همسران پیامبر رعایت نمی شد و در مقابل، پیامبر با گذشت و عفو با ایشان رفتار می کردند. رسول خدا به پیروان خود سفارش می کرد. که بنای رفتارشان در خانواده بر پایه گذشت باشد. (دلشاد تهرانی، ۱۳۸۵: ۴۲۰-۴۱۵)

از این رو آن حضرت در زندگی خانوادگی والاترین سرمشق گذشت را در رفتار و سلوکش ارائه نمود تا پیروانش راه و رسم او را دریابند و در همان مسیر سلوک کنند.

۲-۵ کمک به همسران در خانه

پیامبر (صلی الله علیه و آله) در خانه به همسران کمک می کرد، اتاق زینب را مرتب می کرد. لباسهایش را خود واری کرد؛ کفشش را اصلاح می کرد، با دست خود گوشت خرد می کرد. (راوندی، ۱۳۸۴: ۱۱۴)

از مسائلی که در زندگی مشترک پیامبر با زنان مطرح است و در تحکیم روابط و خوشبختی خانواده تأثیر بسزایی دارد، یاری دادن به همسر و انجام کارهای مربوط به زندگی و تأمین نیازها و انجام کارهای خانه است این مسئله نزد پیامبر سبب شده بود تا صفا و صمیمیت در محیط خانواده حاکم کرد. پیامبر کارهای درون خانه را داشت.

تقسیم کار و مسئولیت ها از مهمترین پدیده های طبیعی به حساب می آید. تقسیم کار بین مرد و زن براساس به کارگیری و سلطه یکی بر دیگری نیست، بلکه براساس واگذاری نوع کار و مسئولیت است.

پیامبر نیز چنین خواسته که زن و مرد در مسئولیت مساوی باشند بی آنکه ستم و اجحافی در کار باشد. از نظر پیامبر خدمتگذاری در داخل خانه به زن واگذار شده است و خدمت گذاری در خارج خانه بر دوش مرد نهاده شده است. بدین جهت که زن با طبیعت زن بودن و لطافت روحش در اداره خانه که به دوستی و مهربانی و محبت مبتنی و استوار می شود، سزاوارتر است.

پیامبر با همه عظمت و موقعیت در منزل کار می کرد و به نگهداری کودکان می پرداخت. در اخلاق پیامبر اکرم همین بس که با آن جلالت و موقعیتی که به سلاطین نامه دعوت می نوشت؛ در خانه، تا حد امکان کارش را شخصاً انجام می داد.

پیامبر خدا در خانه خویش خدمتکار اهل خود بود، و بر سفره غذای حقیرانه می نشست، بز خود را می دوشید و لباس خود را وصله می نمود و بر شتر خود عقال - ریسمانی که به وسیله آن زانوی شتر را می بندند - می زد و به ناچه خود علف می داد، با خدمتکار منزل آرد را آسیاب می کرد و خمیر می ساخت. (صدر، ۱۳۸۹: ۶۲)

۲-۶ اصل تأمین نیازها

اعضای یک خانواده نیازهای گوناگونی دارند که تأمین درست، معتدل و به موقع آن نیازها در تحقق روابط سالم و پرنشاط و رشد دهنده نقش اساسی دارد. زن و مرد نیازهای عاطفی، روحی، مادی، امنیتی و جنسی دارند رسول گرامی اسلام بنا بر سیره تبلیغی خود، برای رسیدگی به کارهای مردم و برآوردن نیازهای آنان بسیار می کوشید و براساس موااسات اسلامی، در خوشی و ناخوشی، با ایشان همراه و همدرد بود و از هیچ کمکی به مؤمنان دریغ نمی کرد. (طیبی، ۱۳۸۹: ۷)

در نگاه پیامبر اکرم بهترین اشخاص در زندگی کسانی هستند که نیازهای اعضای خانواده را دریابند و به درستی تأمین نمایند.

۲-۷ نیازهای مادی

در راه و رسم نبوی توجه به نیازهای مادی خانواده و تأمین کامل آنها چنان مهم و اساسی تلقی شده که وی فرموده است: چنانچه در تأمین نیاز همسر و فرزندان تلاش نمائید آمرزیده محسوب می شوید در نگاه نبوی تأمین نیازهای مادی در جهت کمال گرایی ارزش می یابد و این به معنای اصالت یافتن امور مادی در زندگی نیست بلکه بهره گیری درست از امکانات در جهتی والاست.

تأمین نیازهای خانواده نزد پیامبر چنان اهمیت دارد که می فرماید کسانی که در امکانات و دارایی خانواده در صورت داشتن مال و ثروت سخت بگیرند از ما نیستند گشاده گرفتن در زندگی خانوادگی به معنای تجمل پرستی نیست بلکه استفاده بهینه از امکانات و دارایی است و در راه و رسم نبوی جایی برای این ناپسندی ها نیست.

نتیجه گیری

در تحقیق به عنوان بررسی یوه رفتاری ائمه در زندگی مشترک به این نتیجه رسیدیم که گفتار و رفتار معصومان در تمامی مراحل زندگی، الگوی بشر برای رسیدن به کمالات انسانی و اخلاقی است و شیوه های تربیتی آن حضرات، به ویژه در زمینه ی اخلاق خانوادگی و همسرداری، می تواند سعادت خانواده را تضمین نماید.

در این نوشته با توجه به رفتار و کردار ائمه (علیه السلام) روش های دقیق تربیتی مربوط به اخلاق خانوادگی و رابطه ی حسنه میان زن و شوهر بیان گردیده است. با وجود اینکه هزار سال از زندگی ائمه میگذرد و اکثریت مردم روز به روز شیوه ی رفتاری ائمه را در زندگی و فراموش کرده اند و اکثر مردم در زندگی خود دچار افراط و تفریط شده اند و زندگی خود را به خوبی نمی توانند اداره کنند برای همین چنین مشکلاتی در خانواده نیازمند به یک الگو و راهنما می باشد که بهترین الگو و راهنما قرآن و اهل بیت (علیه السلام) می باشند و با بررسی شیوه رفتاری ائمه در زندگی مشترک در خانواده چگونگی رفتار و روش آنها در اداره کردن خانواده از این مشکلات کم می کنیم پس با بررسی علمی و نظری در اداره کردن خانواده آنها را در زندگی خود بهره ببریم.

بنابراین این روابط سالم و متعادل بین زن و شوهر، خمیرمایه عشق به زدگی است و سبب تقویت کارکرد های خانواده در حیطه های ارضای نیازهای عاطفی، تداوم نسل انسانی و پرورش و اجتماعی کردن فرزندان میشود و در آخر با بررسی که انجام داده اند در زندگی مشترک احترام و درک مشکلات و رضایت همدیگر از هم باعث بهتر شدن زندگی است که اگر این ارکان را با نگاه به زندگی ائمه الگوبرداری کرد میتوان به زندگی ایده آل و موفقی رسید.

که امیدوارم از مطالب جمع آوری شده بهترین استفاده را برده باشیم. به نظر بنده حقیر برای بهتر شدن زندگی، موثرترین کار آشنا شدن با زندگی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و ائمه و سرلوحه قرار دادن سیره ی ایشان برای زندگی خود است.

فهرست منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

۱. ابن بابویه، محدب بن علی، من لایحضره الفقیه، (۱۳۶۳)، ج ۳، قم: مؤسسه النشر الاسلامی .
۲. اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمّه، (۱۳۹۳)، ترجمه: علی بن حسین زواره ای، ج ۱، چاپ اول، تهران: نور محبت .
۳. امین، محسن، اعیان الشیعه، (۱۴۰۳)، ج ۶، چاپ اول، بیروت- لبنان: دارالتعارف للمطبوعات .
۴. دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی، منطق عملی (سیره خانوادگی)، (۱۳۸۸)، تهران: نشر دریا .
۵. راوندی، فضل الله، النوادر، (۱۳۸۴)، قم: نشر دارالحديث.
۶. شریف قرشی، محمدباقر، حیاة الامام الحسین، (۱۳۸۵)، ج ۳، قم: قلم مکنون.
۷. شریفی، محمود، کلمات الامام الحسین (ع)، (۱۳۹۷)، چاپ اول، تهران: پژوهشکده باقرالعلوم.
۸. صدر، بنت الهدی، زن در زندگی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)، (۱۳۸۹)، ترجمه: محمد شریفی، تهران: نشر بین الملل .
۹. طبرسی، احمد بن علی، احتجاج، (۱۳۹۳)، مترجم: نظام الدین احمد غفاری مازندرانی، ج ۱، چاپ اول، تهران: برگ .

۱۰. طریحی، فخرالدین، مجمع البحرين، (۱۳۶۲)، ج ۲، تهران: مرتضوی .
۱۱. کلینی، محمدبن یعقوب، کافی، (۱۳۹۳)، ج ۶، بی جا: دارالثقلین .
۱۲. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، (بی تا)، ج ۴۵ و ۴۳، بیروت: دار احیاء التراث العربی .
۱۳. محمدی ری شهری، میزان الحکمه، (۱۳۹۳)، مترجم: حمیدرضا شیخی، ج ۷، قم: دارالحدیث .

سایت ها و مقالات

۱. طیبی، زینب، « مروری بر سیره اخلاقی پیامبر اکرم(ص) »، (۱۳۸۹)، فصلنامه مطالعات میان فرهنگی، سال سوم، شماره ۹ .
۲. دلشاد تهرانی، مصطفی، «جلوه ای از اصل مودت و رحمت در سیره خانوادگی پیامبر اعظم»، (۱۳۸۵)، تهران، مجله تخصصی الهیات و حقوق دانشگاه علم - حدیث، شماره ۲۲ و ۲۱ .
۳. سایت pajuhesh.irc.ir، (مرکز پژوهشی های صدا و سیما - مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما)، ورود ساعت: ۱۰:۴۸ ، خروج: ۱۰:۵۶ ، تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۲ .
۴. سایت andishgom.cm ، معنای زندگی مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات، ورود ساعت: ۱۰:۵۸ ، خروج : ۱۱:۰۴ ، تاریخ ۱۴۰۰/۲/۲۵ .
۵. سایت wikifeqh.ir، معنای زندگی مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات، ورود ساعت: ۱۱:۰۵ ، خروج : ۱۱:۱۳ ، تاریخ ۱۴۰۰/۲/۲۷ .